

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilasvammalain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilasvammalain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta (HE 108/2023 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Emmi Äärynen, sosiaali- ja terveysministeriö
- apulaisjohtaja Hanna Koskinen, Valtiokonttori
- palvelujohtaja Kaisa Taimi, Pirkanmaan hyvinvointialue
- pääsihteeri Seppo Savolainen, Sotainvalidien Veljesliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sotilasvammalakia siten, että vuosien 1939—1945 sotien johdosta vahingoittuneelle tai sairastuneelle, laitoshoitoon oikeutetulle sotainvalidille korvattaisiin myös vuokran osuus asumispalveluissa Valtiokonttorin harkinnan perusteella. Muutos tehtäisiin palveluntarjoajien vähentymisen johdosta, jonka seurauksena usealla hyvinvointialueella sotainvalideilla ei ole enää mahdollisuutta päästä Valtiokonttorin maksusitoumuksella annettavaan laitoshoitoon omassa maakunnassaan. Ehdotettu lainmuutos kohdennettaisiin vain sotainvalideille, jotka vammautuivat Suomen sotien 1939—1945 johdosta. Esityksen ulkopuolelle jäisivät sotilasinvalidit eli varusmiespalveluksessa ja YK:n tehtävissä 1946—1990 vahingoittuneet ja sairastuneet. Heidän osaltaan kustannusten korvausten edellytykset säilyisivät ennallaan.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavalle viranomaiselle kotona asumista tukevien palvelujen järjestämisestä vuosittain ennakkona maksettava korvaus suoritettaisiin yhdessä erässä tammikuun loppuun mennessä nykyisin maksettavien kuukausierien sijaan.

Valiokunnan mietintö StVM 2/2024 vp

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Lain 6 b § tulisi kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2025.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan sotilasvammalain (404/1948) 6 §:n 4 momentin muuttamista siten, että vuosien 1939—1945 sotien johdosta vahingoittuneelle tai sairastuneelle, laitoshoitoon oikeutetulle sotainvalidille korvataan jatkossa myös Valtiokonttorin kohtuulliseksi arvioiman vuokran osuus asumispalveluissa. Asumispalvelulla tarkoitetaan sekä yhteisöllistä että ympärivuorokautista palveluasumista.

Esityksen taustalla on Valtiokonttorin laatuvaatimukset täyttävän laitoshoidon palvelutarjonnan vähentyminen, minkä vuoksi sotainvalidilla ei välttämättä ole enää mahdollisuutta päästä Valtiokonttorin maksusitoumuksella annettavaan laitoshoitoon omalla kotipaikkakunnallaan tai lähellä omaisiaan. Tällöin sotainvalidin vaihtoehtoina on joko muuttaa toisella paikkakunnalla sijaitsevaan Valtiokonttorin sopimuslaitokseen tai siirtyä oman alueen asumispalveluihin, josta perittävää vuokraa ei voimassa olevan lainsäädännön perusteella korvata. Valtiokonttorin laatuvaatimukset täyttävän laitoshoidon palvelutarjonnan vähentymisen johdosta sotainvalidien oikeus maksuttomaan laitoshoitoon lähellä omaisiaan ei tällä hetkellä toteudu lain tarkoittamalla tavalla.

Esityksen tavoitteena on, että sotainvalidit voivat asua viimeiset vuotensa maksuttomasti lähellä omaisiaan, jos maksutonta laitoshoittoa ei ole tarjolla. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää ehdotettua muutosta perusteltuna ja kiireellisenä sekä puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Sotainvalidien ja rintamaveteraanien korvausmenettelyiden yhtenäistämiseksi valiokunta pitää myös perusteltuna ehdotusta sotilasvammalain 6 b §:n muuttamisesta siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavan viranomaisen järjestämistä koti- ja asumispalveluista sekä sairaanhoidon palveluista vuosittain enakkona maksettava korvaus suoritetaan yhdessä erässä nykyisten kuukausierien sijaan.

Esityksen mukaan sotainvalideja on tällä hetkellä noin 300 henkilöä, joista laitoshoidossa on runsas kolmannes. Heidän keski-ikänsä on noin 93 vuotta, ja heidän määränsä vähenee noin 25—30 prosenttia vuodessa. Asumispalveluiden piirissä arvioidaan olevan noin 60 henkilöä ja laitosten mahdollisten lakkauttamisien myötä asumispalveluihin siirtyvien sotainvalidien määrän oletetaan kasvavan. Ehdotetun muutoksen arvioidaan lisäävän kustannuksia vuosittain noin 720 000 euroa, joka on Valtiokonttorin arviion mukaan katettavissa sotilasvammalain mukaisiin korvauksiin varatulla arviomäärärahalta (mom. 33.50.52) eikä lisärahoitusta tarvita.

Ehdotettu muutos koskee vain vuoden 1939—1945 sodissa vahingoittuneita tai sairastuneita sotainvalideja. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa nostettiin esille myös vastaavan etuuden ulottamista kaikkiin sotiemme veteraaneihin. Vammautumattomien veteraanien eli rintamaveteraanien etuuksista säädetään rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetussa laissa (1184/1988), joten asumispalvelujen vuokran korvaamista rintamaveteraaneille ei voida säätää sotilasvammalain muutoksella. Rintamaveteraanien osalta kyse olisi täysin uudesta etuudesta, koska rintama-

Valiokunnan mietintö StVM 2/2024 vp

veteraaneille ei ole säädetty oikeutta Valtiokonttorin korvaamaan laitoshoitoon toisin kuin sotainvalideille. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan rintamaveteraaneja oli vuoden 2024 alussa noin 1 850. Tiedossa ei ole, kuinka suuri osuus rintamaveteraaneista asuu asumispalvelujen piirissä. Muutoksen kustannukset olisivat kuitenkin rintamaveteraanien osalta huomattavasti suuremmat kuin sotainvalidien osalta, koska rintamaveteraaneilla ei tällä hetkellä ole oikeutta Valtiokonttorin korvaamaan laitoshoitoon. Valiokunta pitää tärkeänä, että mahdollisessa tulevassa lainvalmistelussa arvioidaan kaikkien sotiemme veteraanien oikeutta riittäviin asumispalveluihin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 108/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 28.2.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Kiuru sd
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Li Andersson vas
jäsen Kim Berg sd
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Hilkkä Kemppi kesk
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Ville Merinen sd
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Anne Rintamäki ps
jäsen Pia Sillanpää ps
jäsen Henrik Wickström r
jäsen Ville Väyrynen kok
varajäsen Mari Kaunistola kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen